

Utorak, 25. februar 2003
Svedok Pol Devis (Paul Davies)
Statusna konferencija
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.06 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda.
Izvolite, sedite.

(privatna sednica)

sekretar: Nalazimo se na otvorenoj sednici.

SUDIJA MEJ: Da, na otvorenom smo sednici, veoma kratko. Svedok bi, koliko sam shvatio, trebalo da se vrati...

prevodioci: Mikrofon, molim vas.

SUDIJA MEJ: U redu.

prevodioci: Mikrofon za sudiju Meja (May).

SUDIJA MEJ: Koliko dugo planirate da ga ispitujete?

TUŽILAC NAJS: Mislim jedno... Verovatno 20 minuta.

SUDIJA MEJ: Mislim da će 20 minuta da bude dovoljno.

prevodioci: Mikrofon za sudiju Meja, molim vas.

TUŽILAC NAJS: Nadam se da se unakrsno ispitivanje neće produžiti na treće zasedanje, ali to je stvar Suda...

PRIJATELJ SUDA KEJ: Zatražen je mikrofonski za vas, sudijo Mej. Nije uopšte bilo snimano...

SUDIJA MEJ: Pa, poslednji komentar ni ne treba da se snimi. Hajdemo sada da se pozabavimo sa drugim stvarima. Treba još da ispitamo Torkildsen (Morten Torkildsen), koji su argumenti u vezi toga?

TUŽILAC NAJS: Hteo bih da vam napomenem neke stvari u vezi sa opštom procedurom, i to bih da uradim što pre.

SUDIJA MEJ: Da li biste hteli da to razmotrimo tek pošto završimo sa svedokom?

TUŽILAC NAJS: Ne, ja bih radije... Sačekajte da prvo pogledam raspored cele nedelje. General Mangan (Colm Mangan) mora da bude saslušan u četvrtak. To je jedini dan kada je on slobodan. Pokušaćemo da pored njega, taj dan isto ispitamo i ambasadora Okuna (Herbert Okun), on mora da bude odsutan u toku vikenda. On je već proveo dosta vremena ovde, a nije bio prozvan zbog lošeg zdravlja optuženog. Stoga je naš prioritet da oba svedoka završimo do petka prepodne. Moguće je da ćemo u tome i da uspemo, ako počnemo sa Okunom sutra. Ne znam da li je moj cenjeni prijatelj gospodin Grum (Groome) misli da je to u redu ili...

SUDIJA MEJ: Izvinite. Dozvolite mi da prekinem sa još jednom informacijom, a to je da će sutrašnje ispitivanje da bude skraćeno. Moramo da dozvolimo jedno početno pojavljivanje, koje nam nalaže da napravimo pauzu u 12.45. Ono šta mi predlažemo, uz saglasnost prevodioca, je da imamo dva zasedanja, od 9.00 do 10.35, kada bi napravili pauzu od pola sata da bi se potom vratili na zasedanje od 11.05 do 12.45. Dakle, to je malo duže zasedanje, ali nećemo morati da pravimo dve pauze.

TUŽILAC NAJS: Veliko hvala. Časni Sude, mogu li da razmotrim situaciju sa gospodinom Grumom, da bi utvrdili koja nam je polazna tačka za ispitivanje ambasadora Okuna sutra, kao i da se postaramo da njegovo svedočenje bude završeno do petka. Ja sigurno neću da budem prisutan u petak, ali to nije problem. Može da bude korisno i mudro, iskreno govoreći, da predstavimo finansijski argument prvo, jer je to jedan sažet argument, a istovremeno dokazna lista, u stvari finalni plan koji želimo da vi imate nećete biti spremna do sutra u svakom slučaju. Barem nećete biti spremna u onom obliku

koji bi meni bio zadovoljavajuću. Ali moram da vam se obratim uskoro, u ponedjeljak najkasnije nadam se, oko proceduralnih stvari, da bih vam predočio gde se nalazimo, po mom mišljenju, i šta bih od vas tražio u smislu pomoći.

SUDIJA MEJ: Mogu li da vas podsetim da i dalje nije doneta odluka o šezdesetak svedoka po Pravilu 92bis. I to naravno treba što pre da se učini. Pa možda ćete vi moći do kraja dana ili po završetku svedokovog iskaza da nam kažete koji bi pravac bi najbolje da se preduzme za ostatak nedelje, jer svi ostali bi trebalo da znaju šta ćemo da radimo.

TUŽILAC NAJS: Da, mislim da će to, po svemu sudeći, da budu finansije, Okun, Mangan, Okun i to bi bilo to za ovu nedelju.

SUDIJA MEJ: Dobro. Napravićemo pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najs (Nice).

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Dejvis (Paul Davies), razmatramo da dokazima iz vaše izjave... Časni Sude, mi smo na paragrafu 34. Tokom granatiranja u novembru, možete li molim vas da nam navedete neke od hotela koji su pogođeni? Može li sudski pomoćnik da prikaže te dve mape, tabulatori 23 i 24?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Hoteli kojih se sećam da su bili granatirani su bili, među njima su bili hotel "Libertas", zatim hotel "Belvedere", "Ekscelzior" i zatim još jedan koji se zvao ili "Grand imperijal" ili "Grand". Bio je vrlo blizu zidinama starog grada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, to su hoteli kojih se sećate. Da li znate nešto o hotelu "Argentina"?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Hotel "Argentina" je takođe pogođen, ali ne u tom stepenu u kojem su pogođeni ovi drugi koji su pomenuti. Hotel "Argentina" je bio baza međunarodnih medija, međunarodne štampe ali

takođe i posmatrača Evropske zajednice (ECMM, European Community Monitoring Mission) i čini se da je u jednom vremenskom periodu on bio zaštićen ili pošteđen. Međutim, granatiran je tokom intenzivnog granatiranja od 9. do 12. novembra te godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li da nam kažete za bilo koji od tih hotela da li je na njima bilo vojnih odbrambenih položaja?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Nisam video vojne odbrambene položaje unutar ovih hotela. Ja sam živio u hotelu "Argentina" i mislim da bih video da je bilo bilo kakvih vojnih položaja tamo. Posetio sam hotel "Libertas" odmah pošto je granatiran. U njemu je bilo puno izbeglica, ali nisam video ni jedno vojno lice. U hotelu "Grand imperijal" sam bio očevidac granatiranja i požara i nisam video nikakve vojne položaje. Hotel "Belvedere" koji je bio teško oštećen je bio najbliži položajima JNA. On je bio nešto dalje uz obalu od hotela "Argentina", malo dalje od starog grada i nama je rečeno da je u njemu bilo mnogo izbeglica. Svakako smo videli izbeglice pošto je pogođen. Videli smo ih u hotelu "Argentina". Rečeno nam je da su dovedeni iz tog drugog hotela. Da bih bio fer, moram da kažem da se taj položaj nalazio najbliže teritoriji koja je još uvek bila, koju su još uvek držale hrvatske strane na planini koja se zvala Žarkovica na kojoj su bili topovi JNA i nekoliko puta mi smo bili očevici pušćane vatre sa hrvatskih položaja sa vrha planine koji su bili vrlo blizu položaju hotela, odnosno između hotela "Belvedere" i "Argentina".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A kada je reč o hotelu "Ekselzior", da li ste tamo videli odbrambene položaje?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Nisam video nikakve odbrambene položaje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koliko često ste tamo odlazili?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Odlazio sam dva ili tri puta, ali sam prolazio pored tog hotela svakog dana, ponekad i nekoliko puta, jer je on bio na mom putu prema hotelu "Argentina".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je stari grad bio napadnut početkom novembra i ako jeste, možete li da nam ukratko kažete nešto o tome?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Na osnovu onoga šta sam ja video, stari grad nije bio granatiran najveći deo vremena dok je ostatak grada bio pod opsadom i čini se da se politika promenila tokom intenzivnog napada u

periodu koji sam pomenuo, od 9. do 12. novembra. I onda je došlo do teškog granatiranja, posebno 11. i 12. novembra.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta je oštećeno? Da li ste videli bilo šta što bi izazvalo takav napad?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Nisam video ništa šta bi izazvalo takav napad. A kada me pitate šta je bilo oštećeno, svakako mnogo zgrada unutar, mnogo starih zgrada. Posetio sam franjevački manastir i video sam oštećenja tamo. Video sam još neke zgrade i spomenike i takođe stambene zgrade koje su bile oštećene.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To smo videli na filmu. Dakle, stanje, odnosno status Starog Grada je bio očigledan na osnovu zastava koje su bile postavljene?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da. To su bile ogromne zastave koje su bile postavljene na većinu velikih zgrada unutar starog grada. To niste mogli da promašite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakve su to bile zastave?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: To su bile zastave UNESCO-a (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) mislim. To su bile zastave na kojima je pisalo da je to zaštićeni spomenik, da je celi stari grad zaštićen spomenik pod zaštitom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koliko ste vi mogli da procenite, na osnovu onoga šta vam je rečeno, kakve su bile procene Hrvata da će biti napadnut stari grad?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Pa mislili su da je to poslednje šta može da se dogodi. Oni su se nadali da će prvo biti napadnuta nova područja pre nego što bude napadnut stari grad. Ljudi su uglavnom govorili o tome da se na kraju okupe u starom gradu, jer će to biti njihovo poslednje sklonište.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je bilo odbrambenih položaja u starom gradu, da li je pucano iz starog grada, da li je bilo vatre, da li je bilo oružja u starom gradu ili u blizini?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ja sam tamo bio tri nedelje. Veći broj dana sam ulazio u stari grad i mnogo sam vremena proveo u starom gradu, jer je to bio dobar položaj za snimanje filmova i nikada nisam video ni jedan

borbeni položaj, topovski položaj, minobacački položaj, naoružane ljude ili bilo šta što bi moglo da se nazove odbrambenim položajem. Nikada nisam video da se puca iz starog grada. Bilo je povremeno ispaljivanja iz minobacača iz blizine starog grada, ali je teško reći nešto konkretnije o položaju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nemojte da nagađate, ako ne možete da nam kažete precizno, a ako možete, na karti nam pokažete koliko blizu su se nalazili ti minobacači? Uradite to ako možete, ako ne možete nemojte.

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Pa bilo bi mi jako teško, nagađao bih i ne mogu da kažem precizno. Znam samo da se iz minobacača pucalo iz bašti koje su bile blizu obale, blizu hotela "Argentina". To znam, to sam čuo, dakle čuo sam minobacačku vatru u blizini starog grada, ali ne mogu da budem konkretniji u vezi sa položajem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vaše zapažanje uključuje ili dozvoljava mogućnost da su ljudi u starom gradu imali posmatračke položaje?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Mislim da je to moguće. Viđao sam ljude na zidinama koji su bili ljudi u dobu za aktivno učešće u borbi, tako bi to valjda moglo da se nazove. Nisam video nikakve radio aparate i uspostavljanje radio kontakta ili nešto slično tome, ali sam ih viđao na zidinama. Oni nisu imali oružje, ali su imali dvogled.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je postojalo bilo kakvo opravdanje za ovakav napad na Stari Grad? Da li je isprovociran ovakav napad?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne, ne, nikako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Položaji minobacača za koje ste znali, koji su bili u blizini grada, možete li da nam pokažete na karti gde se to nalazilo? Tabulator 23.

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Mislim da su minobacački položaji bili otprilike u ovom području.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, to je bilo jugoistočno od hotela "Libertas"?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da, da. Još jedan hotel za koga sam rekao da znam da su u blizini bili minobacači je hotel "Argentina".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, položaj koji ste vi obeležili bi bio u stvari severno od hotela "Libertas"?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da, da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U izjavi ste rekli koliko je trebalo da se vozi od starog grada do ovih minobacačkih položaja. Možete li da nam sada kažete koliko?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: 15 minuta, možda i 20. To je bila kratka vožnja. Ako nije bilo saobraćaja, onda je to bilo jedva 10 minuta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koliko su minobacači bili blizu vode?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Bili su blizu, možda 100 jardi. Teško je da se odgovori na ovako pitanje konkretno, zato što su to bila mala artiljerijska oruđa i mobilni minobacači, nikada nisu stajali na jednom položaju, jer su mogli u svakom trenutku da postanu meta. Tako da bi oni ispaljivali iz tih oruđa i onda se pomerali tako da je nama bilo jako teško da ih snimamo pošto su se oni stalno kretali.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da je jedan kamerman koji nije bio iz ITN-a (ITN) pokušao da pokrije položaj minobacača u tom šumskom području?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da, jeste zaista. On im se jako približio i izložio se opasnosti dolazećih granata.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jedan broj tih dolazećih granata je promašio minobacač i pao je u vodu. Je li tako?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da, to je bilo uobičajno. Kada god su pucali u to područje, obično su granate završavale u vodi i to spektakularno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li da nam kažete koliki je bio kvalitet i kvantitet odbrambenog oružja Hrvata, uopšteno govoreći?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Nije ga bilo mnogo i bilo je jadnog kvaliteta. Bio sam prisutan prilikom distribucije oruđa i oružja jednom prilikom u policijskoj stanici. Oni su delili pištolje i puške ljudima koji su morali da pokažu različite papire, dokumente da bi dokazali da imaju pravo da dobiju takvo oružje. To su bili pištolji malog kalibra, vrlo stare puške, čak i puške koje sam video na njihovim prvim linijama fronta su verovatno poticale još iz Drugog svetskog rata. Kada je reč o većem oruđu, znam da su imali barem dva komada artiljerijskog oruđa. Verovatno je bilo i više manjih

minobacača. Video sam protivavionski top, vrlo stari protivavionski top koji je bio postavljen na jedan kamion kako bi mogao da se kreće i on nije korišten da bi se pucalo na avione već da bi se branili od topova koji su postavljeni na brdima, ali to nije bilo uspešno. Pored toga, jedan mitraljez sam video na vrhu planine Srđ gde sam proveo kratko vreme, a ostalo je sve bilo malo oruđe pri čemu je veliki problem bio nedostatak municije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Govorili ste o položaju koje su zauzele srpske snage na Žarkovici i takođe napadima sa mora, sa brodova i čamaca. Da li su branitelji, da li su oruđa branitelja mogla da dosegnu bilo do Žarkovice ili do plovila na moru?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej (May).

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, pre nego što odgovorite, gospodine Dejvis. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodin Najs upotrebljava izraz "srpske snage" dok svedok upotrebljava izraz "JNA ili federalne snage". To nije...

SUDIJA MEJ: Hvala za to. Važno je ono šta kaže svedok, a ne ono šta kaže tužilac. Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pomozite nam kada je reč o rasponu, dometu oružja kojeg su imali branitelji.

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Oni svakako nisu imali ništa čime bi mogli da dosegnu ratne brodove i koliko je meni poznato, oni su posle kratkog vremena odustali od toga da pokušaju da pogode brodove. Brodovi su bili uz obalu i nije moglo da se na njih pucati bez rizika, ništa im nije pretilo. Jedino su mogli da im zaprete avioni koji bi došli i bombardovali. Kada je reč o artiljerijskim položajima, posebno položajima na planini Žarkovica, bilo je mnogo pokušaja da se napadne taj položaj. Međutim, veliki broj tih pokušaja je bio neuspešan, ali ja jesam bio očevidac najmanje jednom pogotku. Naime, kada su hrvatske snage uspele da približe, dovoljno približe svoje minobacače da pogode vrh planine i videli smo eksploziju na vrh planine. Mislim da sam to uključio u svoj izveštaj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, samo jedan?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da, samo jedan kojem sam bio očevidac.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste ponekad u hotelu "Argentina" vidali branitelje i možete li da nam kažete kakvi su to bili ljudi?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: To je za mene bio najzaprepašćujući deo iskustva. Većina ljudi koje sam video na vrhu planine i na liniji fronta su bili isti ti ljudi koje sam viđao kasnije tokom dana kako obavljaju svoje redovne poslove u hotelu, služe doručak, rade u i oko hotela. Razgovarao sam sa njima. Uglavnom su svi radili nešto u turizmu. Bili su barmeni, bili su vodiči, ljudi koji su radili u restoranima. Dakle, sasvim obični ljudi koji su, koliko sam ja mogao da vidim, imali vrlo malo vojne obuke.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li su branitelji grada bili dobro organizovani ili su radili na *ad hoc* osnovi?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Bili su polu organizovani. Radili su u sme-nama, odlazili su do tvrđave, do planine, u stvari mislio sam na planinu Srđ i tu su provodili svoje vreme, obavljali dužnost i onda su se vratili u grad i obavljali svoje redovne poslove.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A kada je reč o snagama JNA i oružju, da li su to bile redovne snage? Možete li da nam nešto kažete o tome?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Na osnovu onoga šta sam mogao da vidim, bilo je aviona koji su dolazili i napadali konkretne ciljeve, kao što su tvrđave, radio odašiljači i slični ciljevi. Zatim, tu su bili brodovi koji su bili u zalivu i granatirali gde god su hteli. Imali su velike topove i tenkove na dva planinska položaja. Jedan je bio na Žarkovici, koji sam mogao da vidim i mogli su da se vide cevi tih velikih topova. Nisam se dovoljno približio da bih mogao da vidim kojeg su bili kalibra, niti koliki je bio njihov raspon, ali to su bili topovi teškog kalibra.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je to bio rat? Da li je to bio jedan izbalansiran događaj? Kako biste vi to opisali?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: To je bio potpuno neizbalansiran događaj. To nije bio rat, to je bio napad na ljude koji nisu imali čime da se brane. Oni su jedva imali nešto čime su povremeno mogli da se brane. Dakle, to nije bio dvosmerni saobraćaj, to je bio saobraćaj u jednom pravcu, napadi na koje se samo sporadično moglo da odgovora.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pored nešto tog oružja kojeg ste opisali koje je podeljeno, možete li da nam kažete da li je to podeljeno civilnom

stanovništvu?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da, civilnom stanovništvu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi našli bilo kakvo opravdanje za količinu vatre koja je ispaljena na njih?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ja nisam vojni ekspert, ali osim šta su hteli da ih zaplaše, ako su želeli da ih zarobe, da su to želeli, to su mogli da urade.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ostatak izjave se nalazi pred vama. Nisam siguran da li smo je uveli.

SUDIJA MEJ: Uveden je kao dokazni predmet.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Trebalo bi svakako da tražim od svedoka da potvrdi iako je on potpisao ovu izjavu i dodatak 5. februara 2003. godine.

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da, jesam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Reč je o manjim propustima koji su ispravljani koliko sam ja primetio. Da li je ostatak izjave onda tačan, dakle izjava od decembra, vaša prva izjava koja pretpostavljam nije bila sasvim tačna i onda su na nju iznesene ispravke. Kada je reč o rezimeu izjave, ima samo još par stvari kojima bih želeo da se pozabavim, mi smo skoro završili. U stvari samo jedna stvar. Mislim da je ovaj svedok otišao u Mokošicu i video da je JNA okupirala selo. To je paragraf 14 njegovog rezimea. On je video vojnike sa dugim bradama koji su nazivani četnicima. Da li je to tačno?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da, deo toga je tačan. Video sam vrlo malo redovnih jedinica, dobro organizovanih redovnih jedinica, ali je bilo ljudi koji su okupljali seljane i prisiljavali ih da idu u podrume i da se tamo sklone.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Svedok je takođe posle novembarskog napada video ljude koji su bili ranjeni i ljude koji su poginuli od šrapnela, ljude u bolnici, među njima i civile i starije ljude. Da li je to tačno?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A 11. novembra svedok je prestao da broji kada je registrovao 1.000 granata koje su pale na Dubrovnik. Da li je to tačno?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da, 1.000 granata sa kopna, mora i iz vazduha.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: 14. novembra kada su posmatrači Evropske posmatračke zajednice napustili Dubrovnik feribotom, kao što ste već objasnili, vi i vaš kameraman ste bili u Dubrovniku. Tada je veliki broj civila iz okolnih sela otišao zajedno sa međunarodnim predstavnicima, zar ne?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da, činilo se da je postignut dogovor tokom pregovora o prekidu vatre po kome su žene i deca mogli da napuste to područje, kao i oni koje nazivate neutralnim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je postojao osećaj da je grad proklet?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da, postojao je strašan osećaj da je grad proklet. Ljudi su se tukli pokušavajući da svoju decu koja nisu bila na spiskovima stave na brod.

TUŽILAC NAJS: Hvala vam. Sačekajte, molim vas, biće vam postavljeno još pitanja.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tvrdite da ste do 30. septembra kad je počela opsada Dubrovnika bili u Zagrebu i da ste odatle pokrivali razvoj situacije u različitim delovima Hrvatske. Je li tako?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: U jednom vremenskom periodu sam bio u Zagrebu, da, i odatle sam pokrivao. Odlazio sam iz Zagreba u mesta kao što su Osijek i Vukovar da bih pokrivao te događaje. Postojao je jedan drugi dopisnik koji je bio smešten u Beogradu i on je onda to isto radio sa druge strane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se vaše izveštavanje u tom periodu svodilo na neposredno izveštavanje sa lica mesta događaja ili ste koristili neke druge izvore informacija?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Uglavnom je bilo na osnovu materijala koji smo sami snimali na terenu i tu sam bio lično prisutan. Ponekad bismo tome dodali i agencijske slike koje bismo onda uključili u naše izveštaje, ali to su bile agencije sa kojima smo mi radili i kojima smo verovali. Dakle, reč je o agencijama kao što su Rojters (Reuters) ili VTN (Worldwide TV News).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vaše izveštavanje iz Dubrovnika ili vezano za Dubrovnik počinje 31. oktobra 1991. godine, kada ste poslali izveštaj o putovanju do Dubrovnika i pretresanju broda. Je li tako?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da ste vi putovali do Dubrovnika konvojem koji je predvodio Mesić i da je pored vas bilo nekih dve, tri stotine ljudi, pevača, muzičara i drugih?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da. To je bila čitava flota. Bilo je mnogo malih brodova i bilo je mnogo poznatih ljudi, političara, umetnika, pevača među ljudima koji su bili u celoj toj floti. To je izgledalo kao jedna vrsta pokreta, protesta protiv nanošenja bilo kakve štete Dubrovniku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste bili upoznati sa sadržinom tereta koji je konvoj prevezio?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Nisam imao potpuna saznanja, ali znao sam da na glavnom trajektu se nalazi oprema, tako da sam mogao da vidim dosta toga, a ono šta sam ja video je uključivalo dosta hrane i medicinske opreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, sobzirom da vi kao putnik konvoja niste znali šta konvoj prevozi, da li mislite da je Ratna mornarica koja je pretresla konvoj, o čemu ste vi izvestili, mogla to znati bez pretresa?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne, nisu mogli da znaju šta se nalazi u konvoju ako to nisu pogledali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad ste vi napisali prvi izveštaj? Kada je prvi put granatiran grad?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Mislim da je to bilo 1. ili 2. novembra. Bilo je dan posle našeg dolaska. Prvi izveštaj koji smo poslali je bio izveštaj u kojem su bile slike konvoja, brodova koji su uplovljavali i koji su zaustavljani i pretreseni, a drugi izveštaj koji sam poslao je pokazivao prvo granatiranje. To je bilo lako granatiranje u poređenju sa kasnijim granatiranjem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tema prvog izveštaja je bila efekat blokade Dubrovnika. Je li tako?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Tako je, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Međutim, vi u svojoj izjavi navodite kako je došlo do razmene vatre. Je li tako?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se onda sećate kako je počeo taj sukob na početku novembra, ko je prvi otvorio vatru?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Nisam siguran da sam u stanju da to znam. Ja u svakom slučaju nisam znao kako je došlo do toga da je od pozicije relativnog mira stvar prerasla u pucnjavu. Mi smo bili u gradu, ja i moja ekipa, čuli smo pucnjavu i otišli smo onoliko blizu mestima pucnjave koliko smo mogli kako bismo ih snimili i dakle u to vreme već je vatra razmenjivana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali ne znate odgovor ko je prvi otvorio vatru?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne. To ne znam, ne mogu da znam ko je prvi počeo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I sa kojih položaja su hrvatske snage otvarale vatru?

SUDIJA MEJ: Možete li da odgovorite na to pitanje, gospodine Dejvis?

SVEDOK DEJVIS: Pa ja mogu da odgovorim, ali ne mogu da vam kažem, ne znam sa kojih je položaja bilo koja od dve strane započela prvobitnu razmenu vatre. Sve šta ja znam je da je bilo vatre. Ja bih, dakle, obično čuo pucnjavu, onda bih otišao na mesto sa kojeg bih mogao da vidim šta se dešava. Ali bilo bi čudno da sam bio u poziciji da tačno vidim odakle se puca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali, dakle, gospodine Dejvis već iz vašeg prvog izveštaja kao sasvim neosporna činjenica se vidi da je u Dubrovniku postojalo prisustvo naoružanih formacija koje su pucale na JNA. Je li to tačno ili ne?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne mogu da se setim tačnog sadržaja prvog izveštaja. Bilo ih je dosta. Ali, u svakom slučaju, došlo je do razmene vatre, Hrvati su učestvovali u toj razmeni vatre, pa su očigledno morali da budu naoružani da bi mogli da uzvrate vatru. Prema tome, odgovor na to vaše pitanje, onda da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A na kojoj poziciji ste se vi nalazili od prvog dana granatiranja o kojem ste izvestili?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Na početku sam bio u starom gradu u hotelu, zapravo na samom početku hotela "Argentina", a kasnije u starom gradu i onda sam otišao do luke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, vi u izveštaju od toga dana navodite kako je JNA granatirala da bi slomila volju branilaca. A da li taj izveštaj neosporno ukazuje da je i kasnije, znači 3. novembra bilo u stvari razmene vatre? Recite mi odakle se pucalo iz grada na JNA? Vi ste bili tamo.

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Teško je da se odgovori odakle je tačno dolazila pucnjava. Onda kada je moglo da se vide puške ili topove koji pucaju mi bismo ih snimili, to se nalazi u našem izveštaju zajedno sa opisom mesta odakle je dolazila pucnjava. Međutim, najveći deo vremena čuli biste dolazeću vatru, a da ne znate odakle su tačno te granate bile ispaljene. U svakom slučaju nije bilo moguće tačno identifikovati odakle dolaze mnoge od tih granata, osim što može da se kaže da su granate dolazile izvan grada i da se pucalo na grad.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li ste mogli da identifikujete odakle idu granate iz grada i na šta se puca iz grada?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ako mislite tom formulacijom da pitate da li je iz starog grada postojala vatra, da li se pucalo iz starog grada, da li su Hrvati pucali odatle, moram da kažem da ja ni u jednom jedinom trenutku nisam primetio bilo kakvu vatru iz starog grada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste gospodine Dejvis pomenuli kako evo zidine napravljene da zaustave strele i koplja ne mogu da odole ratnoj mašini XX. veka. Pa koje su to zidine dubrovačke srušene od strane te ratne mašine?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Zidine starog grada, u stvari reči koje sam ja izgovorio bile su da zidovi koji su izgrađeni da odole kopljima i strelicama sada su izloženi, dakle nisam rekao da su razoreni, sada su izloženi oružju XX veka. I tačno je da su zidovi koji su građeni kako bi odoljevali kopljima i strelicama u mnogim slučajevima su uspeli da odole i projektilima ispaljenim na zidine iako šteta jeste nanescena spoljnom delu grada. Šteta je nanescena naravno i kada su projektili proleteli zidine i uleteli u sam grad.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, vi u vašem izveštaju razmenu vatre nazivate "slamanjem volje branilaca". Odgovorite mi kao iskusan novinar i ratni izveštač kakav utisak na čitaoca ostavlja ovo terminološko šminkanje, rekao bih.

SUDIJA MEJ: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: U čemu je problem, gospodine Mej?

SUDIJA MEJ: Ovo nije prvi put da vi pogrešno citirate iskaz. Iskaz nije bio da se radilo o razmeni vatre čija je svrha bila da se slomi volja branitelja. U izveštaju se govori o napadima i granatiranju JNA. To je svedok sasvim jasno rekao. Vi sada pokušavate pogrešno da predstavite ono šta govori svedok i to ne po prvi put. Dakle, zamolićemo svedoka da razjasni tu stvar. Gospodine Dejvis, gledajte, optuženi iznosi tvrdnju da se tu jednostavno radilo o razmeni vatre i da, ako to zaista jeste bila tek razmena vatre, da je onda pogrešno to opisano kao što ste vi to učinili, da je namera toga bila da se slomi volja branitelja. Dakle, optuženi nastoji to da kaže. Možete li vi da nam vrlo kratko odgovoriti na to?

SVEDOK DEJVIS: Sigurno se nije radilo tek o razmeni vatre u smislu da su obe strane podjednako u tome učestvovala. Vatra je bila izuzetno jednostrana. Vatra koja je dolazila sa odbrambenim položaja bila je sporadična, nije bila efikasna zbog oružja koje su imali na raspolaganju i tu se, dakle, radilo o jednom sasvim jednostranom, jednostranoj situaciji. I ukoliko bih karakterisao stalno bombardovanje civilnog stanovništva kao pokušaj slamanja volje branitelja, mislim da bi to bio veoma tačan opis i to je sigurno bilo moje mišljenje u vreme kada sam se nalazio na licu mesta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Mi smo maločas gospodine Dejvis raščistili da nije bilo sporno. Gospodine Mej, ja imam u vidu izveštaje ovog svedoka koje je on slao iz Dubrovnika, a ne samo ovo šta sad ovde svedoči, pa molim da imate u vidu da ne pravimo konfuziju između onoga šta je on sad ovog časa rekao i onoga šta je izveštavao u svojim izveštajima kao novinar. Dakle, već iz prvog izveštaja konstatovali smo, potpuno je neosporna činjenica da je u Dubrovniku postojalo prisustvo naoružanih formacija koje su otvarale vatru na JNA, i to nije sporno i to ste potvrdili. Jesam ja vas dobro čuo ili nisam ili valjda to sporite? Postoji taj vaš izveštaj.

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: U Dubrovniku je bilo naoružanih ljudi. Ali, u najvećem broju slučajeva tu se nije nužno radilo o nečemu šta bi moglo da se nazove organizovana jedinica. Većina njih izgledali su tek kao obični građani i tačno je da su oni sa vremena na vreme pokušali da uzvrate vatru budući da su se našli pod veoma jakom vatrom. Međutim, niti u jednom trenutku dok sam ja bio tamo nisam video ljude ili branitelje, kako god želite da nazovete hrvatske snage, nisam video da oni prvi otvaraju vatru. Njihovi pokušaji da učestvuju u tom sukobu, ako bismo to tako mogli da okarakterišemo, bili su minimalni i veoma neefikasni, ali čak i kao takvi dešavali su se samo pošto bi oni bili izloženi teškom bombardovanju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li sam vas ja dobro čuo kad ste maločas odgovorili da vi ne znate ko je prvi otvorio vatru?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Dobro ste me čuli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govorite o četvrtom danu granatiranja kada ste izvestili da su poginule dve osobe. Ko su bile te dve osobe? Da li se to nalazilo u vašem izveštaju ko su te dve osobe?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne. Razlog zbog kojeg to nije bilo sadržano u mom izveštaju je to što u to vreme nisam sve znao. Sve što sam ja saznao razgovarajući sa ljudima u bolnici je to da je dvoje ljudi poginulo. Više ljudi je ranjeno, dvoje je poginulo. To su bile informacije koje sam imao u trenutku kad sam morao da pošaljem izveštaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste kasnije ustanovili da li su te dve osobe bili naoružani ljudi, pripadnici Zbora narodne garde, strani plaćenici ili obični civili? Je li vi govorite samo o dve osobe, je li tako?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ja sam samo spomenuo dve osobe. Ja nisam utvrdio njihov identitet, jer su se događaji dalje odvijali i to velikom brzinom. Međutim, ukoliko ovo može da bude neka vrsta odgovora na ono šta vi govorite, u vreme kada sam znao ko su tačno ljudi koji su poginuli video sam civile koji su poginuli, starce koji su se srušili sa svojih bicikala, decu i video sam i manji broj ljudi koji su poginuli u borbi. Takođe, znam za jednu konkretnu osobu koja je pogođena i kasnije u toku dana umrla. Dakle, odgovor na vaše pitanje je da su i civili i ljudi koji su učestvovali u borbama izgubili život.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, i vojnici i civili?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Vojnici i civili su izgubili život, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A opisujući taj četvrti dan navodite kako su na meti JNA bili položaji hrvatske artiljerije koji su bili skriveni u gradskoj šumi, pretpostavljam gradskom parku. Je li tako?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da, mislim da je tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, JNA je gađala hrvatsku artiljeriju zato što je bila skrivena u gradskoj šumi, odatle je pucala na JNA. Je li to vaš zaključak bio?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ako kad kažete gradski park mislite na područje o kome sam ranije govorio, a to je ovo ovde, onda da, onda to jeste moj zaključak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zašto to niste naveli u svom izveštaju?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Mislim da smo se upravo složili da to jesam naveo u svom izveštaju, oni su pucali na artiljeriju u šumi, to sam i rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali niste naveli da je ta artiljerija pucala na JNA? To vas pitam. Malopre smo se složili oko toga da se odatle otvarala vatra na JNA.

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ja mislim da je to prilično očigledno. Teško je sada da se setim tačnog izraza koji sam tada upotrebio, budući da to nemam pred sobom, ali sigurno ako sam rekao da se puca na topove sakrivene u šumi onda mi se čini da sam time dao utisak, da su ti topovi u toj šumi bili da se koriste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, gospodine Dejvis mi i četvrtog dana blokade imamo u stvari razmenu vatre. Je li tako ili ne?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Pa meni se čini da to zapravo zavisilo o tome kako definišete razmenu vatre. Ako razmena vatre znači da dve strane pucaju jedna na drugu i ako pri tome ne uzmete u obzir činjenicu da jedna strana vrši ogromnu količinu paljbe, a druga strana tek minimalnu količinu i to u odbrani, onda možete da kažete da se radi o razmeni vatre, veoma jednostranoj razmeni vatre, ali ipak razmeni vatre.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali vi kao novinar ste pretpostavljam bili sasvim detaljno obavješteni da je JNA preko radija puštala

poruke da se ne puca na JNA i da ni jedan metak neće biti ispaljen ukoliko se ne puca na JNA. Sećate li se tih poruka?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne sećam se tih poruka, ne. To nije došlo do mene.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Glavna meta napada JNA prema vašem izveštaju su bili položaji, kako vi kažete, hrvatskih branilaca na tvrđavi Srđ, je li tako?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Pa, to je tako izgledalo. Ja mogu da opišem samo ono šta sam video. U svakom slučaju činilo se da je to glavna meta tokom jednog dužeg perioda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, je li to takođe položaj sa koga je na pripadnike JNA otvarana vatra ili je i to sporno?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ja to ne negiram. Možda se na njih zaista odatle pucalo. Tamo gore bili su Hrvati sa puškama. Ja nisam video nikakvu vatru koja je dolazila sa hrvatske strane na vrhu, u tvrđavi. I kada sam otišao na tvrđavu, a više puta sam odlazio na tvrđavu najviše bih video Hrvate pod veoma striktnim naređenjima da ne pucaju, dakle, da ne pucaju osim ukoliko ne smatraju da bi došlo do velike opasnosti da tvrđava padne. Dakle, imali su naređenja da ne pucaju i da ne koriste municiju koju su imali veoma malo. Većinu vremena provodili su u podrumima u osnovi tvrđave. I oni su morali da silaze sa otvorenih položaja sa vrha tvrđave u podrume kako bi se sklonili, zato jer je granatiranje bilo tako jako da nije moglo da se preživi ako biste ostali napolju na vrhu. Prema tome, da se vratim na vaše pitanje, ja nisam video da se puca sa odbrambenih položaja ni u jednom trenutku kad sam bio tamo, ali da oni jesu imali oružje na raspolaganju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vi tvrdite da su imali naređenje da ne pucaju, ali ne da nisu pucali?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ja kažem da mi je rečeno da su imali naređenje da ne pucaju. U vreme kad sam ja bio tamo, kad sam bio očevidac, oni nisu pucali. Ne mogu da kažem šta su radili u vreme kad nisam bio tamo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad ste vi bili tamo, jesu pucali po vama sa položaja JNA?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne u vreme dok sam ja bio u tvrđavi na Srđu, tada nisu pucali na mene.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Niti su snage iz Srđa pucale na JNA, niti su snage JNA pucale na Srđ, da stavimo stvari u ravnotežu dakle, je li tako?
SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Tačno je. Međutim, jednom prilikom bio sam gore i morali smo da se sklonimo, jer je tvrđava bila bombardovana i otišli smo u podrum i tamo proveli neko vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno gospodine Dejvis da su i u neposrednoj blizini dubrovačke bolnice bili položaji hrvatskih snaga sa kojih je takođe otvarana vatra na JNA?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Nisam siguran, ja to nisam video i sve šta mogu da vam odgovorim je da znam da je mnogo pucnjave dolazilo iz područja u blizini bolnice. Ja nisam video odlazeću vatru, ali čuo sam da je u jedno vreme iz blizine bolnice operirao jedan mobilni minobacački odred i to je, dakle, onda možda bila takva vrsta vatre. Jedan moj kolega proveo je mnogo vremena u bolnici i on je sigurno znao da se na bolnicu pucalo tokom perioda od više dana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali tako smo došli i do sledećeg dana. Mi već idemo, od 7. novembra svakog dana konstatujemo da je neka razmena vatre, odnosno da se puca na JNA iz Dubrovnika, to nije sporno. Jer vi svedočite samo o tome da JNA puca na Dubrovnik, ali ustanovili smo da se svakog dana puca iz Dubrovnika na JNA?

SUDIJA MEJ: Gospodine, da li prihvatate takvu karakterizaciju vašeg iskaza? Da li se to desilo?

SVEDOK DEJVIS: Ne. Ne. Ukoliko on želi da kaže, naime on se stalno vraća na razmenu vatre, ali onda moramo da se vratimo uvek na definiciju razmene vatre. Ponekad je bilo male količine nečega šta bih ja nazvao odbrambenom vatrom koja je odlazila iz Dubrovnika, ali u mom, prema mom mišljenju...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da se ne bavimo vašim sudovima o tome. Činjenica je da je svakog dana pucano iz Dubrovnika na JNA. Da li tu činjenicu poričete ili ne?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala lepo.

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ali ako mi dozvolite da se vratim ja to ne poričem, ja mislim da je bilo dana, iako malo, kada nije bilo gotovo nikakve pucnjave ni sa jedne strane. Prema tome, mislim da je pogrešno da se kaže da su svaki dan obe strane pucale jedna na drugu. Bilo je nekih dana kada zbog raznih razloga, pregovora ili nečega, nije bilo pucnjave.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da nikad nije bilo pucnjave sa strane JNA onog dana kad nije bilo pucnjave sa strane Zbora narodne garde iz Dubrovnika?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne bih to rekao. Međutim, meni je teško da kažem ko je ispalio prvu granatu u svakoj razmeni vatre. Meni je lako da kažem, budući da sam bio na jednom uzvišenom položaju tokom jednog dana, da je na Dubrovnik palo više od 1.000 granata i da je možda tek desetak otišlo na drugu stranu. To je lako, a teško je da se kaže ko je tačno ispalio prvi pucanj svakoga dana. To mogu da kažu samo vojni zapovednici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A u izveštaju od sedmog navodite kako je pet granata palo na jednu kuću, pa vas zato pitam da li pet granata ispaljeno na jednu kuću, pod pretpostavkom da ste tačno izvestili, pretpostavljam da ste tačno izvestili, predstavlja selektivno granatiranje ili nasumično ispaljivanje projektila?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne znam da li je tad bilo selektivno ili nasumično, ali izgledalo je da su sve te granate pale na isto mesto. Ja opet mogu da vam kažem samo ono šta sam video, a to smo videli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, jeste li onda ustanovili šta se nalazilo u toj kući koja je selektivno, znači, gađana sa pet granata? Jeste li utvrdili da li je otvarana vatra iz te kuće na položaje JNA?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ja ne mislim da je iz te kuće dolazila vatra ili, sudeći na osnovu položaja te kuće, da je odatle mogla da se nanese bilo kakva šteta snagama JNA. Ali naravno, ne mogu da budem 100 posto siguran. Mi smo u to vreme to snimali sa izvesne udaljenosti, a posle završetka granatiranja otišli bismo da istražimo stvari. Tako da ne mogu da budem 100 posto siguran da se nešto nije dogodilo pre nego što smo počeli da snimamo. Obično bi, dakle, prva granata privukla našu pažnju i vrlo brzo biste mogli onda primetiti da se na to celo područje dosta puca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da pređemo brzo preko nekoliko pitanja, samo da ovo utvrdimo. 8. novembra bili ste na Srđu, je li tako?
SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da, mislim da jesam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tamo ste videli pripadnike hrvatskih snaga i prema onome šta vi kažete, bili su naoružani puškama, teškim mitraljezima, minobacačima. Je li tako? Samo da ili ne.

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne. Iako bih mogao da okvalifikujem taj odgovor, ne ako to želite. Nisam video teške mitraljeze i nisam video minobacače. Video sam jedan mitraljez i jedan minobacač.

SUDIJA KVON: Gospodine Dejvis, imate li izjavu pred vama?

SVEDOK DEJVIS: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Znači videli ste jedan mitraljez i jedan minobacač ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, dozvolite svedoku da pogleda svoju izjavu. To je strana broj 4.

SUDIJA KVON: Potražite paragraf 14.

SUDIJA MEJ: Mislim da je to strana 6 u vašoj kopiji.

SVEDOK DEJVIS: Da, izgleda da se moja izjava poklapa sa mojim sećanjem. Dakle, video sam jedan teški mitraljez i jedan minobacač kako se premešta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, znači imali su od naoružanja puške. Koliko ih je bilo tamo pripadnika hrvatskih snaga?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Mislim da sam u toku dana video njih otprilike dvadesetak. Oni su bili podeljeni u dve smene. Izgledalo je da je otprilike 10, 12 njih u svakoj smeni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. To što ste vi videli jedan mitraljez i jedan minobacač, ne znači da ste morali videti sve ili pretpostavljate da ste morali videti sve šta je bilo?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Naučio sam da ne pravim takve pretpostavke. Video sam ono šta sam video, a to ne mora da znači da su imali više ili manje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Manje nisu mogli imati od onoga šta ste videli, mogli su imati samo više. A dobro, recite mi da li je tačno da su vam onda rekli ko kontroliše Srđ, kontroliše Dubrovnik?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Mislim da sam to ja rekao. To je bila jedna od onih novinarskih fraza koje se koriste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da ste u dnevnom izveštaju 8. novembra naveli da su mete napada bili najvažniji položaji, kako vi to kažete, hrvatskih branilaca na Napoleonovoj (Napoleon Bonaparte) tvrđavi? Je li tako?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da. Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To znači JNA je gađala vatrene položaje hrvatskih snaga. Je li tako, gospodine Dejvis?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Oni su svakako pucali na položaje na kojima su se nalazili naoružani Hrvati. Ja ne bih to nazvao borbenim položajima, nisam video da pucaju odatle i nisam video da imaju bilo kakvo dovoljno veliko i teško naoružanje da bi se to moglo smatrati njihovim borbenim položajima. A kada je reč o najbližem JNA položaju, ja sam video jedan minobacač koji je pomeran niz planinu kako bi mogao da se približi dovoljno da bi se koristio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da sumiramo i ovaj 9. novembar kao i ove prethodne dane. Da li je tačno da je i 9. novembra, dakle, bila razmena vatre između federalnih snaga, kako vi kažete, i ovih snaga koncentrisanih u Dubrovniku?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: 9. novembra je došlo do nečega šta je izgledalo kao najteži napad i da, ljudi koji su branili grad su uzvratili vatru. Ali to je bio početak neverovatnog jednostranog napada na grad.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, jednostrano je iako je razmena vatre. A da li je tačno da je otvarana vatra upravo sa ove Napoleonove tvrđave o kojoj vi govorite?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Nisam video da je otvarana vatra sa tvrđave. Ne. Možda se to desilo, mada je sama tvrđava dosta pogađana tog dana. Koliko se sećam, bombardovana je i iz aviona i granatirana je i otprilike u to

vreme su povukli svoje ljude iz tvrđave, jer je bilo nemoguće da se opstane gore.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li je tačno da vi govorite o tome da artiljerijskom vatrom nisu uspjeli da pogode topovsku bateriju JNA na Žarkovici toga dana, je li tako? Govorim o vašem izveštaju od toga dana.

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: To je svakako ono šta smo mi videli. Videli smo da se ispaljuje uz Žarkovicu u pravcu položaja JNA, ali da ih ne pogađaju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da ih ne pogađaju. Ali na kraju izveštaja navodite i kako su se odvijale borbe u brdima. Je li tako?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Mogli smo da vidimo kako se puca u brdima. Bio je mrak, nije bilo moguće da se proceni ko je kome šta radio, ali su mogli da se vide svetleći metci koji su prolazili kroz drveće.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, recite mi da li možemo na osnovu toga da zaključimo da su osim u gradu, u njegovoj okolini, borbe se vodile i u brdima?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Bilo je trenutaka kada su se borbe vodile u brdima. Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato da je iz ovog sela Bosanka koje pominjete, između Srba i Žarkovice, otvarana snajperska vatra po položajima JNA? Da li znate za tu činjenicu i da li vam je ta činjenica tada bila poznata?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Nisam znao za tu činjenicu, ali to je pravac iz koga je dolazila ta puščana vatra koju smo noću čuli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pošto je snagama, koliko ja vidim, JNA trebalo da 24 sata da zauzmu to selo, sa kim su se oni to tamo borili da zauzmu selo puna 24 sata?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ponovo, ja nisam bio očevidac. Borbe su se vodile u brdima i to je sve šta ja mogu da kažem. Ja sam to čuo, ali nisam bio očevidac i ne mogu da kažem ko se borio, jedino mogu da nagađam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li ste u izveštaju od 9. novembra rekli kako je JNA granatirala Napoleonovu tvrđavu kao jedno od

najjačih utvrđenja hrvatskih snaga? Dakle, u izveštaju od 9. novembra piše kako je JNA granatirala Napoleonovu tvrđavu kao jedno od najjačih utvrđenja hrvatskih snaga.

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Mislim da sam to nazvao uporištem ili nešto slično tome. Da, to sam rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Već smo konstatovali, 8. i 9. novembra je bilo razmene vatre. Je li tako?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da, mislim da se vraćamo ponovo na isto sporno pitanje.

SUDIJA MEJ: Nema svrhe da ponovo o tome raspravljamo. Gospodine Miloševiću, to što stalno ponavljate isto ne pomaže. Nema sumnje da vi mislite tako, ali to ne pomaže.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Uopšte ne ponavljam, idem dan po dan gospodine Mej, svakog dana je razmena vatre. Dakle, da li znači da je i 10. novembra bilo razmene vatre prema onome šta ste vi videli?

SUDIJA MEJ: Ne, ne. Suština je u sledećem. Svedok je rekao da vi pogrešno tumačite kada to opisujete kao razmenu vatre tako da se stalno vrtimo u krug oko iste tačke. Vi ćete moći da izvedete svoje dokaze. Molim vas da nastavimo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Molim vas, gospodine Dejvis, ja neću da se zadržavam, ima dosta onoga materijala koji ste vi snimili. Samo bih vas zamolio da sami pročitate, evo ovo šta sam vam ovde obeležio crveno, samo jedan pasus pa da mi vratite. "Pol Dejvis ITN" i tako dalje, evo pročitajte ovde, ovde se vidi snimak eksplozije na Žarkovici i ovo šta ste vi rekli. Molim poslužitelja da da gospodinu Dejvisu da samo pročita ovaj svoj, možete da stavite na grafoskop. Evo ovo crveno obeleženo.

SUDIJA MEJ: Gospodine Dejvis, sada ćete da dobijete jedan dokument. Prvo ga identifikujte. Tvrdi se da je to izveštaj onoga šta ste vi rekli. Ne znam da li imamo datum na njemu, ali možda biste mogli da nam kažete da li vi prepoznajete šta je to i da li to zaista predstavlja ono šta ste vi rekli?

SVEDOK DEJVIS: Da, prepoznajem ga. To je deo, mislim da je deo jednog dužeg izveštaja. Mi smo deo tog izveštaja videli u sudnici prošle nedelje.

SUDIJA MEJ: Možete li da nam kažete koji je datum na tom dokumentu, ako ima datum?

SVEDOK DEJVIS: Nisam siguran da na njemu ima datum. U svakom slučaju, ja ne mogu da ga pronađem.

SUDIJA MEJ: U redu, ako to nije očigledno, nije važno. Znači vi možete da identifikujete taj dokument i to odgovara onome šta ste rekli.

SVEDOK DEJVIS: Da, zaista odgovara. Mislim da sam se na njega i ranije danas pozivao. Nisam ni u jednom trenutku pokušao da kažem da nije bilo vatre koja je dolazila iz starog grada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Budite ljubazni pročitajte to šta su vaše reči tu. Evo obeležio sam vam ceo taj snimak i ono šta piše tekst. Pročitajte naglas taj tekst, molim vas, taj svoj tekst.

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: "Bio je priličan uspeh za hrvatske branitelje kada su topovi pogodili najbližu federalnu artiljerijsku bateriju na planini Žarkovica. Ali je proslava presečena kada su zalutali kuršumi počeli da rikošetiraju po zidinama starog grada. Granate su pale u luku Dubrovnik i pogodile jedan od trajekata koji nije mogao da napusti luku zbog pomorske blokade."

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Dejvis, vi upotrebljavate izraz, ako sam vas dobro razumeo, rikošet, tu u ovome?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tako?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da, ovde se tako kaže. Nema razloga da u to ne verujem da je to tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači kad je pogođeno to skladište, onda su razni projektili na sve strane leteli i rasuli se po starom gradu. Je li tako ili nije?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne mora da znači. Ja se ne sećam toga tako. Mislim da nije bilo dovoljno blizu da bi se tako nešto desilo. Ono čega se ja sećam i ponovo ovo govorim čisto na osnovu svog sećanja, mi smo snimali sa zidina grada, mi smo videli ovaj pogodak, videli smo eksploziju i onda smo videli nekoliko manjih eksplozija. Zbog toga smo pretpostavili da je eksplozija

ralo skladište municije, jer je tako izgledalo, kao da je pogođeno skladište municije. A ubrzo posle toga pogođene su zidine. Nismo znali šta pogađa zidine, ali smo primetili da nešto pogađa zidine na mestu gde smo se mi nalazili, blizu, i mi smo to snimili. To se vidi na našem snimku, ali ja nisam imao utisak da to dolazi direktno sa vrha brda gde je došlo do eksplozije. To je moguće, pretpostavljam, ali ja nisam u to vreme napravio tu vezu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali zar vaš tekst ne govori upravo o događaju, koliko sam ga ja razumeo, pročitajte ga u sebi još jednom, kada su pogodili hrvatska sredstva, magacin, odnosno skladište municije na Žarkovici, a onda kad eksplodira na sve strane se rasipaju po gradu granate koje lete iz tog pogođenog skladišta municije. Tako i dolazi do tih mnogobrojnih, ali sitnih oštećenja po krovovima i tako dalje. To očigledno nisu pogoci artiljerije nego upravo ti, upotreбили ste izraz rikošet, a ne bombardovanje ni granatiranje.

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne, to apsolutno nije bio slučaj. Ovaj incident koji je ovde opisan o rikošet je bio malog raspona. Mislim da se to desilo ubrzo posle eksplozije na planini Žarkovica, a veće eksplozije i oštećenja koja su nanosena tog dana su se desila pre toga i posle toga. To nije bio incident koji je izazvao svu štetu. Uopšte to nije tako. Bio bih stvarno iznenađen da je taj incident izazvao bilo kakvu štetu, jer je on prilično udaljen na vrhu te planine da bi mogli sa njega da dolaze projektili koji bi oštetili taj deo Dubrovnika.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Dejvis, ja sam nastojao da pročitate ono šta ste vi sami napisali, inače ja ništa ne tvrdim pošto o tome zaista ne znam ništa, ali vi ste bili tamo i to ste napisali. Da ne gubimo vreme, idemo dalje. Vi kažete dalje, to se odnosi na 10. novembar, citiram poslednji pasus sa pete strane vaše izjave: "Pored toga, fregate savezne mornarice su otvorile vatru sa mora, ali te fregate su bile potpuno van dometa hrvatskih topova", kako ih vi nazivate, "branilaca. Dan se završio odlučnim bitkama na brdu". Dakle, sa mora se otvara vatra, sa kopna ne mogu da dosegnu dometom svojih topova do fregata, kako vi kažete, iako to nisu bile fregate nego patrolni čamci na blokadi "i dan se završio", to vas citiram "odlučnim bitkama na brdu". Da li vi tvrdite da 10. novembra nije bilo razmene vatre između snaga u Dubrovniku i JNA?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da li sam ja rekao da nije bilo razmene vatre? Bilo je pušćane vatre sa jedne strane koja je dolazila u velikim količinama. Zatim bilo je pušćane vatre koja je dolazila iz grada. Možemo ponovo da se

vratimo na raspravu o tome šta predstavlja razmenu vatre. Ja jednostavno nisam hteo to da karakterišem kao neku vrstu ujednačene razmene vatre dve strane. Ovo je bio jednostrani napad i pružanje nešto otpora. Ovo nisu bile nikakve odlučujuće bitke. To je bila puščana vatra noću i moglo je da se vidi da je ispaljeno stotinak metaka, i to je moglo da se vidi kroz drveće.

SUDIJA MEJ: Sada ćemo da napravimo pauzu. Vreme je za pauzu. Gospodine Miloševiću, daćemo vam još 20 minuta, ako vam je potrebno za unakrsno ispitivanje posle pauze.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Meni je potrebno nešto više vremena, gospodine Mej, nego 20 minuta.

SUDIJA MEJ: Ne, time ćete dobiti više od sat vremena, a to je uobičajeno vreme koje dajemo za svedoke po Pravilu 92bis. Dobićete otprilike 70 minuta u odnosu na 40 minuta koje je koristilo Tužilaštvo.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, pitanje je šta ćemo da radimo sa ostatkom današnjeg dana. Ja bih želeo da se pozabavimo finansijskim argumentima.

SUDIJA MEJ: Da, na to ćemo da se vratimo kasnije.

TUŽILAC NAJS: Hteo bih da onda počnemo sa ambasadorom Okunom sutra ujutru.

SUDIJA MEJ: U redu.

TUŽILAC NAJS: On ima predavanja u ponedeljak ujutru koje mora da održi, ako je ikako moguće, sledećeg ponedeljka u Americi (United States of America).

SUDIJA MEJ: Rekli ste da je on ambasador?

TUŽILAC NAJS: Sada je penzionisan i predaje.

SUDIJA MEJ: Sada ćemo da napravimo pauzu.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, pre nego što nastavim, samo da vam kažem ja sam ovaj izveštaj čiju je autentičnost svedok potvrdio dobio po Pravilu 68. To je strana 0042783 i ja upravo zbog ove rečenice, da se ne bismo oko nje sporili, a ona glasi, imamo je doduše i na video traci u licu samog svedoka da su pogodili to skladište municije, ona glasi: "Njihova proslava je skraćena, jer su zalutali meci rikošetirali oko zidina starog grada". Dobio sam je po Pravilu 68. Zato ja hoću da se ovo priznanje uvede u dokaze, konkretno ova strana koju sam citirao.

SUDIJA MEJ: Ako bilo šta prihvatimo, moramo da prihvatimo ceo izveštaj.

TUŽILAC NAJS: Mogu li ja da pomognem? Ovaj pasus je deo filma koji je delimično prikazan, ali ja imam na raspolaganju ceo video snimak i hteo sam da ga ponudim Pretresnom veću u dodatnom ispitivanju. Gledanje tog filma verovatno bi tražilo još pet minuta.

SUDIJA MEJ: U redu. Da li bi onda izveštaj mogao da bude priložen uz traku?

TUŽILAC NAJS: Koliko je meni poznato, ovaj pasus je po Pravilu 68, a ostatak snimka bi došao bez transkripta, jer je na engleskom. Međutim, naravno ako ga pustimo ovde onda će on da uđe u transkript, taj ceo izveštaj će ući u naš transkript.

SUDIJA MEJ: Zašto onda ne bismo imali i ovaj? To je 385(A), ako je to adekvatan broj. Molim vas da proverite to.

sekretar: Da, jeste.

SUDIJA MEJ: U redu, onda ćemo to da prihvatimo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam citirao onako kako mi je to došlo u materijalu po Pravilu 68, ništa nisam skraćivao iz toga nego u celini taj insert koji prati slika eksplozije na Žarkovici. Recite mi, kada je nastao snimak koji je emitovan ovde u petak 21. februara, gospodine Dejvis?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Snimak koji smo videli u sudnici prošle nedelje je sastavljen, u stvari u jednom periodu koji počinje mislim ili 8. ili

9. novembra, a završava 12. novembra i po hronološkom je redosledu. Nismo mogli da pošaljemo svoje novinske izveštaje u to vreme, jer su bili zaustavljeni svi televizijski odašiljači i takođe zatvorene sve rute kojima smo slali svoje materijale, tako da smo mi sastavljali svoje priče svakog dana i davali narednog dana. U stvari to je bila jedna vrsta dnevnika koji je napravljen tokom četiri ili pet dana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, shvatam. Moje pitanje je bilo kada ste to sačinili, vi ste na to odgovorili, moram da štedim vreme, molim vas da to uvažite. Da li je snimak ITN-a prikazan u celini?
SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ono šta smo znači videli pre neki dan to je celina vašeg snimka?
SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Nije. Taj deo koji smo mi videli je bio tri ili četiri minute, a ukupni snimak traje 11 ili 12 minuta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li je tačno da su na vašem originalnom snimku zabeleženi artiljerijski napadi hrvatskih snaga na razne položaje JNA, između ostalog i Žarkovicu i ovu eksploziju i tako dalje?
SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Svakako, epizoda koja pokazuje položaj na vrhu Žarkovice koji je pogođen je snimljena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je kasnije ono šta vidimo rasuto oko zidina Dubrovnika ustvari snimanje onoga šta se rasulo posle pogađanja tog skladišta municije?
SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi, sa kojih položaja su hrvatske snage pogodile skladište o kome govorite?
SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne mogu da budem u to siguran, mogu da nagađam, ali svakako ne mogu da budem siguran.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se na bilo kom od vaših snimaka prikazanim vide ili ne vide položaji hrvatske artiljerije?
SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste bili u prilici da ih i snimate?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne. Nikada. Povremeno sam bio u poziciji, naime to se nije često dešavalo da se pucalo, ali povremeno bismo bili u prilici da snimimo vatru i eksplozije i oštećenja, kao u slučaju ovog konkretnog pogotka, ali nismo bili u poziciji da snimimo same topove iz kojih se pucalo. Kao što sam to već ranije objasnio, oni su bili vrlo mobilni, pokretljivi, kretali su se, pucali sa jednog mesta i onda odlazili na drugo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je neko zabranjivao da ih snimate?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je na vašem originalnom snimku, to jest na njegovoj integralnoj verziji, zabeleženo prisustvo uniformisanih i naoružanih hrvatskih snaga unutar zidina starog grada?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Mislim da nije. Teško je da se setim svega šta smo snimali, a šta je bilo emitovano pre mnogo godina ili nije bilo emitovano, ali mislim da nismo nikada snimili uniformisana lica u starom gradu. Mi svakako nikada nismo videli nikoga u položaju da puca ili da se nalazi uz topove, niti uniformisane ljude na ulici. Nije bilo nikakvih ograničenja na naše snimanje. Da smo to videli, mi bi to snimili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, ja imam utisak gledajući ove vaše snimke u celini da je kamera prilikom snimanja ovih navodnih pogodaka zidina starog grada bila fiksirana. Je li tako?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne, ne. Kamera se kretala sve vreme. Različitih dana na različitim mestima. Očigledno je bilo trenutaka kada se nešto dešavalo i vi ste se nalazili na dobrom položaju da to snimate i onda se niste udaljavali neko vreme. Najbolji primer za to je kada je navođeni projektil pogodio zid starog grada. Mi smo se nalazili negde ispred hotel "Argentina" na obali, imali smo vrlo dobar pogled na taj projektil koji je pogodio zid starog grada. Možda se činilo da je to fiksirani položaj, ali nije, mi smo se tu zadržali samo neko vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste vi to unapred znali da će grad biti granatiran?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne. Ne. To je bilo iznenađenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A nigde se ne vidi da kamera prati putanju projektila koji navodno gađaju zidine. Samo mi odgovorite da li se to vidi ili ne, bez objašnjenja, vidi se ili se ne vidi.

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Žao mi je, molim vas da ponovite to pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nigde se na snimku ne vidi da kamera prati putanju projektila koji navodno pogađaju zidine. Samo mi odgovorite, da li se to vidi ili ne na nekom od snimaka kojim vi raspolazete. Govorim o projektilima koji pogađaju zidine starog grada.

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Može jasno da se vidi, naime kamera je uhvatila kako oni dolaze preko vode i pratila ih kako idu prema starom delu luke. Neki su pogodili brodove, nisu stigli do zidova, neki su stigli do zidina i eksplodirali. Kamera to jasno prati i tu se ne tvrdi ništa "navodno" da li su oni pogodili zidove ili nisu, jer mi imamo to na snimku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, vi imate neki dim na snimku. Ali kažite mi, pošto ste vi iskusan ratni izveštač, iz kog je to artiljerijskog oruđa JNA gađala zidine starog grada i odakle potiču ti pogoci?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne znam. Ne bih... Nisam kvalifikovan da kažem baš tačno kakva vrsta naoružanja je korišćena. Mogao sam svojim očima da vidim da su neki od tih projektila bili žicom navođeni i to se vidi i na snimku koji je zabeležila kamera. Bilo je drugih koji nisu bili navođeni žicom, ali ne bih mogao da kažem precizno koje vrste su bili projektili. Neki projektili nisu eksplodirali i kasnije kada smo otišli u luku, videli smo ih kako su ostali u zidinama grada ili u luci. I to je sve šta mogu da kažem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li sam ja možda nešto prevideo ako tvrdim da posle snimanja tog gađanja, kako vi kažete starog grada, vi nigde niste snimili oštećenja od granata na tim mestima na zidovima starog grada?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: U izveštaju koji ste videli tu nema, naime, izveštaj je završen onog dana kada je grad napadnut, jer to je bio izveštaj o četiri dana. A kasnije je napravljen izveštaj o oštećenju nanesenom gradu i takođe u unutrašnjosti starog grada. Ali svakako taj izveštaj koji ste videli se završava napadom na stari grad tog konkretnog dana, mislim da je to bilo 12. novembra.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro gospodine Dejvis samo kratko. Na filmu koji ste nam prikazali prošle nedelje na kratkom insertu vidi se na

jednom mestu potpuno crni dim koji kulja u vis sa jedne tačke. Da li su to te automobilske gume koje su zapaljene da bi izgledalo kao da Dubrovnik gori? Da li vam je šta o tome poznato ili ne? Samo mi odgovorite da ili ne?
SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne. Ne znam. Ne znam da li je to tačno ili nije i da li je to tako bilo. Ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Niste se zainteresovali odakle je taj dim, niste mogli to da ustanovite? Onako intenzivan.

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Mogao sam da vidim mnogo brodova koji gore i to područje luke, u njemu je bio veliki broj parkiranih vozila i mnogo brodova koji su zapaljeni. Film koji mi vidimo, na njemu se vidi i kako su pogođeni i zapaljeni, to bi samo po sebi bilo objašnjenje za taj gusti dim, vozila koja su gorela u luci šta je bilo izvan zidina grada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo vas molim za kratke odgovore. Vi tvrdite da su granate padale negde oko hotel "Argentina", čak u neposrednoj blizini. Tako nešto konstatujete. Je li tako?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su se u blizini hotela "Argentina" nalazile pozicije sa kojih su, sa kojih je otvarana vatra po položajima JNA?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Bilo je svakako trenutaka kada su minobacači pucali iz područja između hotela "Argentina" i hotela "Belvedere". Ja to nisam video. Nekoliko puta sam odlazio da to vidim, ali svaki put su ljudi koji su pucali iz minobacača već bili otišli, ali to se svakako dešavalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, znači odgovor je da. Tvrdite da je 12. novembra na grad izvršen promišljen i neprekidan napad. Da li ste tako izjavili? To imate na strani 6, u trećem pasusu.

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da. Zvuči kao nešto šta sam ja mogao da kažem. Nekoliko sati, teško je biti precizan u ovom trenutku, ali nekoliko sati je trajalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nekoliko sati. Koliko sati? Dva, tri, pet, 20?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Oprostite mi ako pokušavam da pomalo nagađam. Po svom sećanju bih rekao pet ili šest sati, ne 20 i ne jedan ili dva sata. U svakom slučaju, to je bio dug vremenski period.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sobzirom da su te zidine bile predviđene za strele i koplja, koliko je tih zidina uništeno u toku tog promišljenog i neprekidnog napada? Šta ste vi ustanovili?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: To nisam ustanovio. Sve šta znam je ono šta sam video, a video sam negde otprilike 20 do 25 projektila koji su pogodili zidine. To je ono šta sam video. Čuo sam i mnogo drugih eksplozija, ali svojim očima i kamerom video sam nekih 20 do 25 projektila kako padaju na stari grad.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Recite mi sad, 13. novembra nije se događalo ništa, nemate izveštaj o njemu. Je li tako?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 14. novembar je, koliko vidim po vašim izveštajima, jedino značajan što su posmatrači napustili tada Dubrovnik. Je li tako? Ništa se drugo ne događa.

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Mislim da je tako. Mislim da su to bili pregovori i da to objašnjava da se malo toga događalo 13.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 15, 16, 17, 18, 19, 20. novembra takođe se nije događalo ništa, sobzirom da ni za te dane ne postoji nikakav izveštaj?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Teško mi je sada da se setim. Sećam se da su u okviru prekida vatre došle neke humanitarne misije i znam da su neki ugledni političari pokušali da organizuju da više žena i dece može da ode iz grada. Znam da sam to snimao, kao i štetu uzrokovanu tokom teških granatiranja. Ali, tada se činilo 12. da je prestao taj napad koji je tako žestoko trajao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Dejvis. Tvrdite na strani 6, u poslednjem pasusu i strani 7, u prvom pasusu, govorim o vašoj izjavi, da ste sa Bernarom Kušnerom (Bernard Kouchner) 21. novembra posetili Mokošicu i da su stanovnici tog sela bili u strašnom stanju, jer nisu znali kakva će im biti sudbina kada ih pripadnici JNA budu izveli iz podruma. Je li tako?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da, tako je. Oni su više dana proveli u podrumima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa kakva im je sudbina bila, gospodine Dejvis? Da li je možda neko od njih ubijen, ranjen, pretučen, maltretiran ili bilo šta slično?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne znam, jer mi smo sa njima smeli da budemo u kontaktu samo ograničeno vreme. Ono šta sam video je to kako ih izvode iz podruma, video sam da su neki od njih u velikom strahu zbog uperenih pušaka i oni su bili izuzetno zabrinuti za svoju sudbinu. Dovedeni su da se sastanu sa Bernarom Kušnerom i organizovano je da jedna manja grupa dece ode u Dubrovnik sa gospodinom Kušnerom i da se onda izvedu iz zone sukoba. Mi smo, dakle, otišli sa Bernarom Kušnerom u okviru tog dogovora o prekidu vatre i to nam je omogućilo da posetimo Mokošicu, ali ne znam šta se kasnije dogodilo sa ljudima koji su tamo ostali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. U vezi sa ovim 11. novembrom za koji kažete da je bilo najintenzivnije pucanje, čak ste pomenuli nekih 1.000 granata, recite mi od tih 1.000 granata koliko je ispalila JNA, a koliko hrvatske snage?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Onih 1.000 koje sam spomenuo je broj do koga smo mi došli. Mi smo tada prestali da brojimo. To sigurno nije ukupan broj dolaznih projektila koji je ispalila JNA i to ne obuhvata ono šta je eventualno ispaljeno prema JNA. To je bio ukupan broj granata, bombi, već šta je bilo, koji su dolazi sa kopna, iz vazduha i sa mora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, molim vas recite mi, vi na strani 7, u trećem pasusu, u trećem redu, ako sam ja dobro pročitao, vi to možete da prekontrolišete, jer imate svoju izjavu pred sobom, kažete "Ovom prilikom je granatiranje bilo toliko ujednačeno da nismo mogli da prepoznamo redosled". Jeste li tako izjavili?

SUDIJA KVON: Budući da su brojevi strana različiti iz dve verzije, recite nam o kom datumu govorite, gospodine Miloševiću. O kom datumu govorite?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja govorim o 11. novembru. A na strani 7, treći pasus, treći red: "Ovom prilikom je granatiranje bilo toliko ujednačeno da nismo mogli da prepoznamo redosled". Jeste tako izjavili?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne mogu to da pronađem.

TUŽILAC NAJS: Malo me sada zbunjuje ovo šta je optuženi rekao o paragrafima, jer u verziji za Pravilo 92bis svi su paragrafi označeni brojem i to rukom.

SUDIJA KVON: Mislim da su to paragrafi 30 ili 31, pokušavam to da pronađem. Pogledajte taj deo.

SUDIJA MEJ: Ovo sada mora da bude vaše poslednje pitanje. Možete da postaviti još jedno pošto dobijemo odgovor na ovo pitanje. Gospodine Miloševiću, ne možemo da pronađemo ovo o čemu govorite, nismo uspeli da ustanovimo redosled. Pokušajte da nam to na neki drugi način opišete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Strana je 7, u srpskoj verziji, a ako se računa i preneti pasus, pasus je tri, druga rečenica, počinje: "Nema sumnje da su savezne snage granatirale grad sa kopna, mora i vazduha, ali najveći deo je dolazio sa brda. Obično nije bilo moguće snimiti..."

SUDIJA MEJ: Pronašao sam. U redu, pronašli smo. To je paragraf 31. Dakle, koje ste to pitanje postavili?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako znate šta je ispalila JNA, a šta hrvatske snage kada je granatiranje bilo ujednačeno, kako vi kažete?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Shvatio sam to prema razlici u zvuku. Posle vrlo kratkog vremena možete da naučite koja je vatra dolazeća, a koja odlazeća. Naime, vatra je trajala tako neprekidno i tako dugo da smo uspeli da shvatimo odakle dolazi i može se, i na našim snimcima mogu da se vide granate kako eksplodiraju, šta ne može često da se snimi. Obično vidite samo tek oblak dima pošto je granata pala, a sada vidite kako se sa planine ispaljuje neka granata, vidi se jedan top i onda znate kuda granata ide i znate gde će otprilike da padne. I tada možete da uperite kameru tamo i na taj način možete da snimate taj pogodak, a to je veoma retko.

SUDIJA MEJ: Poslednje pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ali ja imam još nekoliko pitanja...

SUDIJA MEJ: Onda postavite poslednje pitanje koje imate.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li će se složiti, gospodine Dejvis, da je JNA koja je upravo učinila da Dubrovnik bude demilitarizovan dugi niz godina, mogla da ga zauzme ili da ga sruši da je uopšte imala nameru, jer vi sami tvrdite da JNA čak nije htela da zauzme Dubrovnik? Da li tvrdite da je htela da ga razori? Da li tvrdite da je Dubrovnik razoren? Nije htela da ga zauzme, nije htela da ga razori, šta je htela onda JNA po vašem mišljenju?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Pa sad me pitate za mišljenje. Ja sam u svakom slučaju mislio sledeće. Da je JNA želela da zauzme ili u potpunosti uništiti Dubrovnik oni su to mogli da učine. Očigledno je da oni to nisu učinili. Koji su njihovi razlozi za to, to sad pretpostavlja iznošenje mog mišljenja. Moje lično mišljenje bilo je da, kad bi izvršili takav pritisak na jedan tako važan cilj sa ekonomskog gledišta, da bi se onda, taj je cilj bio važan za Hrvatsku, da bi se, dakle, vršenjem takvog pritiska na takav cilj mogli da dobiju ustupci na drugim mestima u Hrvatskoj gde je verovatno bilo više Srba, jer u Dubrovniku gotovo da uopšte nije bilo Srba. Međutim, to su već nagađanja i iznošenja mišljenja. Ali, dakle, ako me pitate da li su to oni mogli da zauzmu ili u potpunosti da uništite da su hteli, onda moram da kažem da, mislim da su mogli.

SUDIJA MEJ: Gospodine Kej (Kay)?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Nemam pitanja.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, nekoliko pitanja proizlazi iz ovoga. Međutim, prvo da kažem nešto o dužoj varijanti video snimka. Situacija je ovakva. Onaj insert u kojem se vidi pucanje na skladište municije dolazi odmah neposredno pre inserta koji smo gledali i to je iza nekih pet minuta snimka koji se sada nalazi u tehničkoj kabini. Komentar snimka je uručen optuženom po Pravilu 68 i sad bi možda bilo razumno da ukoliko Pretresno veće želi da pogleda ceo video snimak, možda bismo mogli da pređemo na brzinu kroz inserte koji su manje važni.

SUDIJA MEJ: Da.

TUŽILAC NAJS: Molim, dakle, video kabinu da sada pusti celu traku od početka, a ja ću ih onda sa vremena na vreme zamoliti da se preмота unapred.

(Video snimak)

Pol Dejvis: Bila je rana nedelja ujutru kada se pojačala borba oko Dubrovnika. Tenkovi i teška artiljerija pretežno srpske federalne vojske sipaju paljbu sa svojih pozicija na okolnim planinama. Većina stanovništva se sakrila u podzemnim skrovištima. Ali oni koji su izašli napolje bili su svedoci jednog koordiniranog napada na njihov grad, sa kopna, mora i iz vazduha. Još jednom, primarna meta artiljerije federalne vojske bila je Napoleonova tvrđava na brdu Srđ iznad Dubrovnika, vitalnoj poziciji hrvatskih branilaca. Federalna mornarica se pridružila napadu iz pravca mora. To nije bila potpuno jednostrana razmena vatre. Ovde su granate ispaljivane iz grada skoro dostizale federalne artiljerijske jedinice, sakrivene u šumama na vrhu planine Žarkovica. Ipak, federalne snage su mogle da koriste helikoptere da bi pronašle mete za svoju superiornu artiljeriju. Dubrovnik je pod paljbom sa mora i iz vazduha. Veliki bombarderi sada pokušavaju da skinu Hrvate sa njihovih pozicija na vrhu planine Srđ. Bombe su padale daleko od svojih meta, a tvrđava, i dalje netaknuta, otvorila je protivvazdušnu paljbu. Bio je znatan uspeh hrvatskih branilaca kada je njihova artiljerija pogodila najbliži federalni artiljerijski bataljon na planini Žarkovica, paleći pritom skladište municije, ali njihovo veselje je bilo kratkotrajno, jer su lutajući projektili rikošetirali po zidinama starog grada. Bombe koje su padale u glavnu dubrovačku luku pogodile su brod koji nije mogao da napusti luku zbog pomorske blokade. Sada je bilo nemoguće za hiljade onih koji su ovde bili zarobljeni da izbegnu bombardovanje. Pretnja sankcijama nije uticala na federalnu vojsku. Šta više, sukobi su se rasplamsali od poslednjeg ultimatumа Evropske zajednice (European Community). U dubrovačkoj bolnici, većina ranjenih je nastradala od rana koje su bile prouzrokovane letećim šrapnelima. Lekari kažu da su više od polovine primljenih ranjenika civili. Razarači su izgleda ciljali na hrvatski vatreni položaj lociran uz obalu hotela "Belveder". Hotel koji je bio dom stotinama izbeglica je skoro potpuno uništen granatiranjem. Subota se završila isto kao što je i počela, sa zvcima artiljerijske vatre koje je odjekivala oko starog grada. U nedelju ujutru, u dubrovačkoj gotskoj katedrali ljudi su se molili za mir. Za većinu prisutnih, ovo je bio prvi put u nekoliko dana da su se usudili da napuste svoja skloništa. Napolju,

bombardovanje nije prestajalo. Čak je i krst na vrhu brda Srđ skoro bio srušen granatom koja je eksplodirala. Fregate federalne mornarice su izbegavale stari grad, pucajući bezbedno van dometa manjih topova branilaca. Granate su satima padale na brdo Srđ i njegovu dotučenu tvrđavu. Ali neke nisu pogodili metu, a druge su pale u sam grad. Do sada su federalne snage koncentrisale svoje napade na oblasti van grada, ali sada njihove granate padaju unutar istorijskih zidina.

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS: Molim da video traka u celini dobije poseban dokazni broj ili neki broj koji je vezan sa postojećim dokaznim brojem.

SUDIJA MEJ: Već ima broj 395 i držaćemo se tog broja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, nekoliko stvari koje proizlaze iz unakrsnog ispitivanja. Prvo, skladište municije koje je pogođeno. Rekli ste da je jedno skladište municije pogođeno. Da li je to bilo jedino skladište municije koje ste videli da je pogođeno?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da. Zato sam to i nazvao značajnim uspehom, jer je to bila jedina takva stvar koju smo videli.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Postavljena su vam pitanja o vašoj formulaciji "slamanje volje branitelja Dubrovnika". Recite da li je granatiranje bilo i noću, kao što su granatirali po danu?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da. Ne tolikog intenziteta, ali granatirano je i noću.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Postavljeno je pitanje o tome ko je ispalio prvi pucanj u celom tom sukobu. Da li ste vi ikada primetili da su branitelji Dubrovnika imali bilo kakav cilj na koji su mogli da pucaju pre nego što je na njih pucano?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne, uopšte ne. Situacija je potpuno suprotna. Izgleda da je bilo potpuno jasno da je otvaranje vatre bila najgora moguća stvar koju bi oni mogli da učine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Optuženi je postavio nekoliko pitanja u kojima je koristio izraz "Hrvatska artiljerija". Vi ste odgovorili na ta pitanja. Recite

da li ste vi tada zapravo mislili na konobare i druge koji su sačinjavali te snage koje su branile grad?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da, nekad bih govorio o tome. Kao šta sam već rekao u nekoliko navrata, ja znam da je bilo nekoliko manjih artiljerijskih oruđa i najmanje dva mala minobacača koja sam video među braniteljima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Optuženi vam je postavio pitanje o prvoj dvojici ljudi koji su izgubili život i pitao je da li su oni možda bili pripadnici Zbora narodne garde ili strani plaćenici. Jeste li videli bilo kakve dokaze da su, da je tamo bilo takvih ljudi, bilo formalno bilo neformalno gledano?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne, uopšte ne. Ja sam video jako malo ljudi koji bi uopšte mogli da se opišu kao redovni vojnici.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Optuženi vam je postavio pitanje o tome da li je JNA dala uputstva da se ne puca na grad. Vi ste odgovorili, on se nadovezao na vaš odgovor o tome kako su branitelji imali uputstva da ne pucaju, ali možda niste dali ceo odgovor. Kakvi su bili uslovi da ne pucaju osim?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da ne pucaju osim, ako se na njih ne puca.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jeste li to čuli jedanput ili više puta?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: To sam čuo u više navrata, sve vreme dok sam bio tamo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kuća koju ste videli kako je bila razarana i koju ste snimili iz daljine, a kasnije ste došli i bliže, recite da li je po vašem mišljenju ta kuća mogla da bude korišćena kao neka vojna pozicija?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kuća je bila u centru grada, a ne na kraju grada?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Upravo tako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste čuli, da li vam je neko rekao, komšije ili neko drugi šta bi moglo da nagovesti da je ta kuća nekada bila korišćena kao mesto za agresiju ili čak kao mesto za odbranu?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Ne, nikada nismo pronašli nikakvo takvo objašnjenje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Spomenuli ste projekte navođene žicom. Pretresno veće možda zna šta su oni, ali ako ne zna, recite kako to može da se vidi?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Pa žica može da se vidi. Dok projektil leti prema cilju vidi se žica iza njega.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pa to je verovatno sve. Samo da vidimo. A da, spomenuli smo i dim, dim koji je dolazio od guma ili automobila. Šta ste vi videli?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Pa video sam mnogo dima, ali video sam takođe i mnogo čamac koji su bili građeni od drva ili fiberglasa kako gore, i vozila pogođena u starom gradu. Kada smo otišli u stari grad, tamo smo videli i kuće koje je zahvatila vatra.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jeste li videli kako vozila gore i kako na tim vozilima gore i gume istovremeno?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Pa video sam kako gore vozila, ali ne mogu sad tačno da razlikujem koji su delovi vozila goreli.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dva poslednja pitanja. Vi ste to spomenuli u vašoj izjavi, ali recite nam. Bilo je primera, i to smo videli na vašim snimcima kako prve dve ili tri granate promaše cilj za malu udaljenost i zatim treća pogodi. Postoji li neki značaj u tome? Da li vidite tu neki obrazac paljbe?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da. Radi se o ciljanju. Kada koristite topove, morate da podesite domet kako bi na kraju pogodili metu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle kad vidimo jednu, dve, tri granate i treća pogodi čamac, da li to onda nešto znači?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Da, ja mislim da to nešto znači.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I konačno, postavljeno pitanje o hrvatskim artiljerijskim položajima. I znam da ste već sada navikli na takva pitanja optuženog, ali recite nam da li je stanovništvo u Dubrovniku bilo isključivo hrvatsko ili je tamo bilo i nehrvata ili ne znate?

SVEDOK DEJVIS – ODGOVOR: Pa naravno, svi sa kojima sam ja stupio u kontakt osim stranaca bili su Hrvati. Meni se nije činilo da tamo postoji neka srpska ili druga manjina.

TUŽILAC NAJS: To su sva moja pitanja za ovog svedoka.

SUDIJA MEJ: Gospodine Dejvis, time je vaše svedočenje završeno. Hvala vam što ste došli da svedočite na Međunarodni sud. Žao mi je što ste morali danas ponovo da dolazite.

TUŽILAC NAJS: Danas imamo još 20 minuta, ako radimo unutar uobičajenog roka i ne znam da li je sada prikladno da rešimo neka od preostalih administrativnih pitanja.

SUDIJA MEJ: Da.

TUŽILAC NAJS: Ja mislim da možemo sada da obradimo i ambasadora Okuna, da ćemo tokom ove nedelje moći da prođemo i kroz svedočenje ambasadora Okuna i generala.

SUDIJA MEJ: To znači da onda za druga pitanja moramo da odvojimo neko vreme tokom sledeće nedelje. A sledeće nedelje se radi dva dana.

TUŽILAC NAJS: Da, časni Sude. Situacija je sledeća, ja ću to izložiti u dokumentu koji ću dostaviti sutra i koji će biti konačna lista svedoka. Imamo, postoje dva poverljiva dokumenta u kojima se objašnjava situacija i ono šta nas brine, ja jednostavno moram sada da ažuriram te naše ranije dopise da vam kažem u čemu se situacija promenila. Možda ćemo moći da započnemo ili možda čak i da završimo diskusiju o finansijskom izveštaju.

SUDIJA MEJ: U redu, hajde da sa time počnemo.

TUŽILAC NAJS: O tome je već iznešeno dosta argumenata u pismenom obliku. Jednostavno, kako bih sada podsetio Pretresno veće i one koji gledaju ovaj postupak, gospodin Sakson (Saxon) će mi se pridružiti u vezi ove teme, i želeo bih da mu postavim jedno pitanje. Časni Sude, postoje dva izveštaja koji opisuju način na koji se razvija situacija u ovom predmetu. Jedan je dopunjeni izveštaj veštaka Mortena Torkildsena od 7. juna prošle godine. On se u velikoj meri odnosi na Kosovo i naravno pokriva i kontekstualna pitanja koja su zajednička svim segmentima ovog predmeta. Zatim imamo drugi izveštaj veštaka, tog istog Mortena Torkildsena od 18. novembra koji se bavi konkretno ranijim periodom, dakle peri-

odom od 1991. godine do 1995. godine. Pretresno veće je već primilo opservacije amikusa u vezi prvog od tih izveštaja. Opservacije su datirane 12. juna, a Tužilaštvo je odgovorilo 21. juna. Kada je reč o drugom izveštaju, imamo prigovore od 16. decembra i odgovor Tužilaštva tačno mesec dana kasnije, 16. januara. Ukratko rečeno, situacija je sledeća, u ovom predmetu su dokazi o finansijskim transakcijama, takozvani finansijski dokazi, izuzetno važni. Takvi dokazi pokazuju kako je tokom celog perioda ove tri optužnice optuženi bio u stanju da kontroliše i podupire razne snage putem finansijskih mehanizama koji su ustanovljeni kako bi se finansirale aktivnosti koje su predmet ovih optužnica i kako bi se zaobišao problem sankcija sa kojima je bila suočena bivša Jugoslavija. Materijal koji treba da se razmotri da bi se dobila kompletna priča o tim finansijskim aktivnostima je kao i u svakom sličnom slučaju izuzetno velikog obima. Gospodin Torkildsen je ekspert, veštak. I mislim, a nadam se da će mi to biti potvrđeno, da su prvobitna osporavanja njegove ekspertize od strane amikusa sada van snage, pošto su proučili biografiju gospodina Torkildsena koja pokazuje i obrazovanje i iskustvo na kojem mogu da mu zavide mnogi koji trebaju da se bave sličnim problemima. Takođe, iznesen je prigovor da je on na neki način nepodoban da svedoči, budući da ga je zaposlilo Tužilaštvo.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Gde možemo da pronađemo njegovu biografiju?

TUŽILAC NAJS: Nalazi se u izjavi gospodina Torkildsena koja je dodatak, ako se ne varam, drugom izveštaju. Možda grešim, možda je to prvi izveštaj. Zahvaljujem se gospodinu Saksonu, biografija se nalazi u prilogu našeg prvog odgovora i vredno je tu biografiju pogledati. Ako pogledate tu izjavu, videćete da je on završio odgovarajuće fakultete, da je diplomirao i magistrirao, da je išao u "Gradski univerzitet – Poslovna škola" (City University Business School) u Londonu (London) i zatim u mančesterski "Institut za nauku i tehnologiju" (Manchester's Institute of Science and Technology). Dalje ako pogledate stvari koje se ne tiču formalnog obrazovanja, paragraf broj 4, videćete da je on bio viši revizor za grad Oslo (Oslo) koji je sprovodio eksternu reviziju računa kompanija koje se pominju. Zatim u paragrafu 5, bio je viši istražitelj u norveškoj Upravi za poreze (Directorate of Taxes), i ako pogledate pri dnu strane, vidite da je radio detaljnu reviziju poreza raznih kompanija kako bi proverio njihove poreske prijave. Od

1994. godine do 2000. godine bio je specijalni istražitelj norveške nacionalne Agencije za istraživanje i gonjenje ekonomskih i krivičnih dela protiv životne sredine (National Authority of Investigation and Prosecution of Economic and Environmental Crime). Tu je morao da rekonstruiše razne finansijske transakcije kako bi mogao da potvrdi reviziju tih transakcija. Vidimo da se tamo bavio jednom od kompanija koja je kasnije bankrotirala sa dugovima od 30 miliona američkih dolara. Taj je novac nestao i njegov je posao bio da uđe u trag tom novcu, putem rekonstrukcije finansijskih transakcija. Dakle, morao je pratiti trag tog novca. Ako pogledate šesti paragraf, vidite da ga je njegova istraga odvela sve do Londona i da mu je tamo uprava za prevare, finansijska uprava Ujedinjenog kraljevstva dala specijalna ovlašćenja zvana ovlašćenja po sekciji broj 2, kojima je bio ovlašćen da prikuplja dokaze iz finansijskih institucija. Takođe u paragrafu 7, istraživao je i korupciju u Ujedinjenim nacijama (United Nations)...

SUDIJA KVON: Gospodine Najs, prevodioci vas mole da malo usporite.

TUŽILAC NAJS: Izvinjavam se. Ne samo da se izvinjavam nego ću da proverim da li kabine imaju zapažanja amikusa i takođe da li imaju podneske Tužilaštva sa dodacima. Neke imaju, neke nemaju, to je naš propust. To ćemo kasnije da ispravimo. Dakle, bavio se jednim slučajem korupcije u vezi sa jednom agencijom Ujedinjenih nacija i tu su obavljeni razgovori u 15 različitih zemalja i obavljene su analize koje su trajale tri godine. I naravno, rezultat toga su bile hiljade strana dokumentacije. U paragrafu 8, bavimo se njegovim sledećim radnim mestom u Norveškoj (Norway), gde je radio finansijsku istragu za okružnu policiju, a ta istraga se ticala rekonstrukcije finansijskih računa i transakcija različitih prevara, odnosno slučajeva koji su bili vezani za drogu i pranje novca. Zatim u paragrafu 9, reč je o forenzičkoj analizi i mišljenjima iznesenim na norveškom Sudu u vezi sa jednim složenim slučajem korupcije i prevare i tu se tužioc oslanjao na njegovu sposobnost da da forenzičku analizu, i ta sposobnost nikada nije osporavana. Zatim se u njegovoj biografiji bavimo njegovim zaposlenjem ovde. Tu se njegove funkcije vide iz manifesta, odnosno vide se iz izveštaja koje je on pripremio. U paragrafu 11, u ovoj fazi on u detalje iznosi kako je pregledao preko 10.000 strana dokumentacije i objašnjava finansijske transakcije. I tu se iznosi činjenica da bi samo osobe sa neophodnom obukom i iskustvom, a ja bih dodao i strpljenjem bile u stanju da se pozabave ovakvom količinom specijalizovanog materijala koji je bio potreban da se rekonstruišu finansijske transakcije do kojih je došlo. To iskustvo i ta

ekspertiza je doprinela tome da se učutkaju prigovori koji su prvobitno pokrenuti, jer su oni bili bazirani na tome da je on zaposlen u Tužilaštvu. Ja mislim da sam ja Pretresnom veću pre dosta vremena izneo činjenice koje mogu da pokažu da nema nikakvog *merituma* u ovakvim prigovorima i ukazao sam na sudsku praksu u vezi sa tim i da je neizbežno da su mnogi veštaci ili stalno zaposleni ili *ad hoc* angažovani od strana koje su u sudskom postupku. Ukratko, amikusi koji su ovde, naravno između ostalog da bi pomogli Pretresnom veću, a ne samo optuženom, sugerišu da treba da se izvede malo ili nikako dokaze, ukoliko oni ne dolaze od strane svedoka koji svedoči. A to je prilično nemoguće, jer je nemoguće postaviti jednu finansijsku sliku pred ovo Pretresno veće na takav način i u takvom vremenskom ograničenju. Vidim da ovo zabavlja optuženog. Međutim, jedna od dobrih strana ovoga je da se ovim materijalom bavio ekspert na jedan sveobuhvatan način, tako da možemo da budemo sigurni da će optuženi biti u stanju da se pozabavi ovim materijalom zahvaljujući svojim sposobnostima koje su, kao što znamo i one sposobnosti koje poseduje iz perioda kada je bio bankar, u ranijem delu svoje karijere.

SUDIJA MEJ: Mi smo naravno saslušali dokaze u vezi sa Hrvatskom o finansijskim aktivnostima u vezi sa podrškom lokalnim vlastima od strane Republike Srbije. U tom stepenu taj izveštaj podržava ili se tvrdi za njega da podržava dokaze koji su već izvedeni. Ali kada je reč o Kosovu, iako je tačno da je ponegde pominjano, pominjani su brojevi, ja se sećam svedočenja Radeta Markovića gde je pominjan novac koji je prebacivan u akt tašnama ili putnim torbama, ta veza nije toliko jasna i očigledna. Pitanje koje ja postavljam samom sebi, ja sada govorim isključivo u svoje ime, sobzirom na količinu dokaza koje smo imali o Kosovu, čak i ako bi to bilo prihvatljivo, uložen je prigovor da je veliki deo toga rezimirajući dokaz. I mi smo doneli presudu protiv takvog prigovora, ali ako to stavimo po strani, jedna opšta tačka na koju želim da ukažem je zar se time ne otvara veliko područje ispitivanja u nečemu šta je već sada jako komplikovan predmet i time se praktično dodaje obmana u ukupnu složenost predmeta kojim treba da se bave i Pretresno veće i optuženi? Zar nema više direktnih dokaza kojima bi mogli da se bavite i na njih da se oslonite?

TUŽILAC NAJS: Postoje tri tačke na koje želim da ukažem u vezi sa ovim pitanjem. Prvo, u vezi sa zapažanjem da je reč o rezimirajućim svedocima i odluci koju je Pretresno veće donelo na ovakav prigovor u ranijim prilikama, ovaj dokaz je druge kategorije. Ovaj dokaz je tipično u formi koja

odgovara svedočenju veštaka i ovaj svedok ne radi ništa ni manje ni više od onoga šta bi radio bilo koji drugi ekspert za jednu od četiri ili pet najvećih računovodstvenih firmi u svetu koje bi učestvovala u nekom komercijalnom sudskom postupku. Da se vratimo na tvrdnju da li to podržava ili potvrđuje dokaze koji su već izvedeni, da li ovaj izveštaj potvrđuje ili ne takve dokaze. Mi smo već rekli da tamo gde su takvi dokazi obično izvedeni od strane svedoka koji je rekao ukratko: "Znam za to", "video sam to", "novac je uzet, prebačen, optuženi je finansirao ovo ili ono". Onda su takvi dokazi svakako bolji nego nemati ništa. Međutim, nisu savršeni. Podrška od strane nekoga ko bi mogao da da relevantnu procenu, podrška takvim dokazima je nešto šta može da ima značajnu ulogu, jer ovakvi dokazi su nešto šta bi moglo da se osporava, šta bi mogao da osporava optuženi ili svedoci koje on pozove. I upravo u odnosu na takvo osporavanje se pravi kompletna struktura finansijskog slučaja koju je, po našem mišljenju, potrebno da se vidi. I time dolazim do treće tačke, odnosno primedbi koje su sudije iznele na deo izveštaja koji se odnosi na Kosovo. Pre nego što dostavim delimično promenjenu verziju dokumenta koji već imate, Pretresno veće se seća da je u okviru ove dokumentacije bilo dosta priznanja, stvari koje je optuženi izneo na domaćem Sudu, a ovaj deo predmeta je nešto šta po našem mišljenju treba da bude prihvaćeno bez osporavanja. Jer, bez obzira, koliko god da optuženi želi da kaže kako on ne učestvuje u ovom suđenju, Pretresno veće može da traži od njega da, pre nego što se odvoji vreme za unakrsno ispitivanje svedoka o temi do koje ćemo doći za par trenutaka, da identifikuje o čemu je reč u ovom pitanju. Ja ću dostaviti jednu tabelu koja je delimično izmenjena, manja je po formatu i lakše je za snalaženje. I ako se ta tabela stavi na kraj dela (A) izveštaja o Kosovu, a ona se pominje u paragrafu 54, ako se ja dobro sećam, a možda i grešim, ne, ne, u pravu sam. Dakle, pominje se u paragrafu 54. Ovo je ranija verzija ove tabele koju je Pretresno veće možda videlo, a možda i nije, reč je o jednom vrlo detaljnom dokumentu. Nema razloga da ne stavimo ovo na grafoskop, jer će onda biti mnogo lakše da se shvati o čemu se govori. Samo da pogledamo to površno na trenutak, jer ona govori sama za sebe. Na vrhu se nalazi optuženi, odnosno na vrhu komandnog lanca se nalazi optuženi, zatim preko Borke Vučić, direktora banke na Kipru (Cyprus) gde je novac prebačen, idemo do raznih računa gde je prebačen novac, šta je navedeno u većem kvadratu na desnoj strani. Onda vidimo manje kvadrate u kojima se identifikuju dokazi na koje se oslanjalo da bi mogao da se sačini i podrži ovaj kvadrat, odnosno ovaj deo fotografije. Onda dolazimo do

jednog većeg kvadrata u kojem se pominju računi na Kipru, uključujući "Anekstol" (Anextol), "Braunkort" (Browncourt) i tako dalje. Zatim vidimo tri strelice koje pokazuju milione nemačkih maraka, otprilike 23 miliona nemačkih maraka sa leve strane. Žao mi je što se malo teže čita ova tabela. To se odnosi na izjavu koju je Vučić dala MUP-u, zatim izjavu Raje i još dvoje ljudi. Dakle, na to se odnosi ovaj kvadrat, na ove tri strelice koje pokazuju ulevo. Zatim na dnu ova 23 miliona vidimo "Abridž trejding" (Abridge Trading), tu se govori o povezanosti sa raznim osobama i ukazuje na isporuku razne opreme koja je išla u ruke Resora državne bezbednosti Srbije preko Stanišića ili Markovića. A onda smo ponovo identifikovali na koji smo se materijal oslanjali, izveštaj iz banke, svedoke i tako dalje.

SUDIJA KVON: Gospodine Najs, u čemu je relevantnost ili značaj ovoga svega u delu predmeta koji se odnosi na Kosovo? Da pretpostavimo da je to istina, on je finansirao svoju vojsku. Zašto nam je sve ovo potrebno?

TUŽILAC NAJS: Dve tačke želim da naglasim u odgovoru. Nama je to potrebno da bi dokazali da je on imao efektivnu kontrolu i da bi pokazali priznanje o tome da je ono šta je učinjeno bilo neprikladno i van kontrole adekvatnih mehanizama. Nama je potrebno veštačenje upravo iz razloga koje sam naveo. Časni sudija Mej je bio potpuno u pravu kada se prisetio svedočenja Radeta Markovića i mislim da ta tema nije osporavana niti je iznošeno bilo šta mimo onoga šta je rečeno u svedočenju. Ali mi mislimo da bi zaista bilo od koristi da se vidi da ovo svedočenje podržava i dokumentacija. Znači nije to samo pitanje uvođenja bankovnih knjižica da bi se videlo da je on davao instrukcije proizvođačima oružja da obezbede oružje. Ono na šta ja želim da ukažem je da možda ovaj izveštaj izgleda komplikovano, ali je u stvari jako lako da se vidi, kada se samo par minuta posveti tome, kada se vidi ukupna slika o kojoj gospodin Torkildsen vrlo uspešno govori u svojem izveštaju, lako može da se vidi odakle je on izvlačio svoje zaključke, iz kakve dokumentacije, kao i na koje se svedočenje oslanjao. Mi vidimo u ovim kvadratima da je već označeno, recimo Marković je označen u ovom kvadratu sa leve strane u vezi sa naređenjima Kertesu. Dakle, lako je otkriti na šta se oslanjao ovaj materijal, na kakve materijale izvan sudnice, izvan izjava datih u Sudu, tako da će biti lako kada to Pretresno veće bude razmatralo, a mi zaista podstičemo Pretresno veće da razmotri finansijski aspekt ovog predmeta. Biće lako Pretresnom veću da vidi korene ovih vrlo detaljnih zaključaka. Dakle, biće mnogo lakše Pretresnom veću da donese

odluku u vezi sa tim da li je bilo koji konkretni aspekt ovog predmeta nedovoljno dokazan zbog toga što se oslanja na nešto šta bi možda moglo da se smatra neprihvatljivim u te svrhe. I biće lakše Pretresnom veću da proceni da li mu je potrebno više dokaza u vezi sa nekim konkretnim dokazom ili tvrdnjom i da li su odgovarajuće izjave bile izložene odgovarajućem unakrsnom ispitivanju, odnosno da li je potrebno pozvati relevantne svedoke. Ovo nam daje strukturu koja omogućava da se vidi rezimirano do kakvih finansijskih kretanja je dolazilo. Ja mogu da se na to vratim kasnije ukoliko Pretresno veće pokrene neka pitanja sledećeg dana, ali se nadam da je ovo bilo od koristi. Ja sam hteo samo principijelno da ukažem o čemu je reč.

SUDIJA MEJ: Moramo da pronađemo vreme za ova administrativna pitanja. Možda sledeće nedelje, ukoliko imate neki dan na raspolaganju. Izvolite gospodine Kej. Da li vi imate problema sa ovom nedeljom?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ne, nemam problema. Mi imamo dva dana. Ja sam hteo da pomognem Pretresnom veću. Mi možda treba da pojasnimo kakva je naša uloga na ovom suđenju, jer je to nekoliko puta danas pominjano. Naš je posao da ukažemo na one stvari koje mogu da budu od pomoći optuženom u iznošenju svojih dokaza i u vođenju ovog postupka. Naš prigovor kad je reč o gospodinu Torkildsensu je da on uvodi materijal na koji smo mi imali prigovore. Sam materijal je nešto šta je traženo od Pretresnog veća da razmotri i mi smo na taj materijal imali različite prigovore.

SUDIJA MEJ: Hvala vam. Imate minut, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, u redu, jedan minut, gospodine Mej. Nadam se da ćete mi omogućiti bar onoliko minuta koliko je imao gospodin Najs da se postavi pitanje ovog svedoka. Ali gospodin Najs je ovde vrlo impresioniran činjenicom da je ovaj svedok ekspert pregledao tamo nekakve zloupotrebe u Engleskoj (England), Norveškoj, Ujedinjenim nacijama i tako dalje, šta ga kvalifikuje i za sve ovo. Međutim, i vama, iako ste laici čini mi se da bi moralo biti jasno da finansijska ekspertiza predstavlja ispitivanje finansijskih dokumenata. Ja sam pregledao nekih 2.000 strana raznih papira koje je isporučio gospodin Torkildsen i nema ni na jednom jedinom papiru nešto šta je u vezi sa mnom. Ova je tabela najobičnija konstrukcija zasnovana na običnim finansijskim...

SUDIJA MEJ: Ne, ne. Mi ćemo vas, naravno, da saslušamo u vezi sa tim pre nego što donesemo odluku, ali ovo sada nije trenutak. Mi smo sada usred izvođenja dokaza Tužilaštva. Mi ćemo ponovo da saslušamo stav Tužilaštva kada se vratimo na pitanje eksperta, saslušaćemo amikuse i onda vas. Nadam se da će to biti sledeće nedelje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Reći ću vam ukratko ono šta moram da kažem, gospodine Mej. Ne treba mi više od minut.

SUDIJA MEJ: Nećete ovaj put dobiti ni minut. Moramo da završimo. Ovde će se održati jedno drugo saslušanje. Imaćete priliku u ponedeljak ili neki drugi dan. Završavamo sa radom za danas. Nastavljamo sutra u 9.00.

Fond za humanitarno pravo